biblioteca școlarului

ANA BLANDIANA

LA CULES ÎNGERI



biblioteca școlarului

Ana
BLANDIANA

LA CULES DE ÎNGERI

Litera
INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE

Nu se poate elogia destul efortul Anei Blandiana de a-şi depăşi prin meditaţie susţinută poezia debutului. Schimbarea atitudinii lirice, remarcabilă în acest al doilea volum, nu şterge însă continuitatea unor teme sau viziuni fundamentale. Poeta de recepţie diafană şi de irepresibilă exuberanţă, dăruită, altădată, până la destrămare, ploii şi ierburilor, se reculege acum într-un peisaj glacial cu aer rarefiat şi zăpezi imaculate, amintind arhitectura efemeră a „Munţilor Candorii“ invocaţi mai de mult. Apariţie fulgurantă în primul volum, „Munţii Candorii“ devin aici o prezenţă abstractă, implicată permanent şi pretutindeni, un teritoriu etic ideal la care poeta se întoarce ca la o copilărie depărtată.

Ne este propusă o puritate ce depăşeşte contactul originar şi fraged cu lumea din jur pentru a se constitui într-o vârstă interioară dată de o opţiune decisă. E vorba de o vârstă absolută, căci această copilărie sau această adolescenţă nu sunt faze de tranziţie, ci ritmuri umane eterne. [...]

Călcâiul vulnerabil *e zona păstrată neatinsă — simbol al unei candori ce nu vrea să se piardă. Regimul de existenţă al acestei tinereţi spiritualizate este intransigenţa şi frenezia tragică. [...] În viziunea de fermecătoare intoleranţă a poetei complexitatea dialectică a vieţii înseamnă alienare a însăşi esenţei umane. Nuanţele nu îmbogăţesc o culoare, ci o alterează. [...]*

Adevărata poezie trebuie să fie mereu un act responsabil în absolut. Invocând figura lui Torquato Tasso, poetul „de spaimă ratat“, Ana Blandiana impune conştiinţei noastre şi, desigur, propriei conştiinţe de creator, principiul, luminos şi sever în acelaşi timp, conform căruia istoria nu poate servi niciodată artei drept circumstanţă atenuantă.

Mircea MARTIN, în volumul Generaţie şi creaţie, Editura pentru literatură*, 1969.*

Călcâiul vulnerabil *(1966) şi apoi* A treia taină *(1969) sunt cărţile care o impun cu adevărat pe Ana Blandiana printre creatorii de frunte ai acestei generaţii, revelându-i formula lirică personală. [...]*

Noutatea de fond a poeziei mai noi a Anei Blandiana o putem descoperi, aşadar, în două direcţii fundamentale: pe de o parte, în această problematizare a atitudinilor, ce depăşeşte simpla opţiune anterioară afirmată ca necesitate ideală, şi pe de alta, problematizarea însăşi a actului de creaţie, ca expresie a acestei meditaţii asupra lumii. Dacă poeta are în faţă un univers ce i se dezvăluie sub feţele sale complexe, în relaţia eului cu exteriorul apare cuvântul, bun conducător al energiilor spirituale sau numai iluzorie deschidere spre lume. [...]

Termenii ecuaţiei, în care atitudinea lirică specifică poetei se aşază, se reliefează pregnant într-un poem precum Din auster şi din naivitate. *Abandonarea simbolicului Port-Royal are semnificaţia unei intrări în istorie, în lumea concesivă a „marii treceri", a înaintării spre moarte. Cealaltă fusese o zonă de „auster şi naivitate" — şi această asociere de termeni spune aproape totul despre particularul „eleatism" al viziunii sale. Cele două atribute califică de fapt o conştiinţă candidă însă fascinată de absolut, interpretat în ordine etică. [...] Poezia Anei Blandiana din* Călcâiul vulnerabil *se constituie ca discurs esenţializat, echivalent acestei austerităţi a atitudinii, de o „rigiditate" de erou tragic. Deconcertantă prin simplitate, ea se transmite printr-o foarte clară trasare a desenului ideatic în spaţiu aproape epurat de metafore. Înlăturând orice obscuritate, poeta se descoperă singură în faţa ideii şi pare că unicul său demers e acela de a vida o scenă, pentru ca în spaţiul creat „mesajul" să poată suna nestingherit. Cele mai bune poeme dau această senzaţie de identificare a ideii cu o voce, suficientă pentru a o face convingătoare: ideea devine ea însăşi „spaţiu originar", realizat astfel prin elevaţia ritmică a restituirii. Metafora nu mai este un ornament al discursului conceptual, ci, atât cât e utilizată, punctează doar un fel de situaţie simbolică, din care semnificaţia de natură intelectuală creşte organic.*

Ion POP, în volumul Poezia unei generaţii*, Editura* Dacia*, 1973.*

Ana Blandiana [...] este indiscutabil cea mai valoroasă poetă a ultimelor decenii şi cred că nu voi exagera susţinând că după război nici un glas liric feminin, afară de acela al Magdei Isanos, dispărut prematur în 1945, n-a avut un ecou mai adânc. [...] Încă de la început s-a putut observa prezenţa unui temperament artistic autentic, capabil să exprime fiorul contactului cu lumea, misterul existenţial. [...]

Ca Nietzsche, în celebrul său preludiu asupra unei filosofii a viitorului din 1866, Jenseits von Gut und Böse, poeta caută hotarul dintre bine şi

*rău, limita dintre înnorat şi însorit, dintre ploaie şi senin, imposibil de găsit, pentru că cele două fenomene nu sunt decât aspecte particulare şi efemere ale aceleiaşi realităţi, două accidente ale absolutului. Lumea e, susţine Ana Blandiana, reprezentarea mea şi, dacă n-aş exista, n-ar exista nici ea (*Ochiul închis*): „Nu îndrăznesc să-nchid o clipă ochii/ de teamă/ să nu zdrobesc între pleoape lumea/…/ Privesc cu disperare/ şi mi-e câineşte milă/ de universul fără apărare/ ce va pieri în ochiul meu închis". Puţini poeţi contemporani au mai exprimat cu atâta concreteţe idei filosofice, în fond noi raporturi de cunoaştere între eu şi lume, punctul de plecare al oricărei poezii. Însă lirismul nu e numai drumul dinăuntru în afară, ci în acelaşi timp o descindere în infernul interior (*Călătorie*). […]*

Un volum excepţional de versuri este Octombrie, noiembrie, decembrie *(1972). Demn de relevat este că, fără a părăsi vechile motive sau teme, dacă nu e contraindicat să vorbim de aşa ceva la o poetă care cade pe ele în chip cu totul spontan, nemijlocit, Ana Blandiana tinde totuşi la unitate prin eliminarea tuturor chemărilor exterioare, voind a da glas în primul rând propriilor dispoziţii lirice într-o formulă din ce în ce mai personală, specifică. E mai întâi pictura unui ţinut straniu, fără moarte, de baştină (*Despre ţara din care venim*). În volumele sale anterioare, Ana Blandiana a cântat puţin dragostea, poate dintr-o secretă sfială, poate din teama de a nu cădea în convenţionalism. Căutând mereu, ea a găsit în fine expresia cea mai potrivită, de o mare gravitate şi de o suavă vibraţie (*Dacă ne-am ucide unul pe altul*). De mult nu s-a mai atins această înălţime în exprimarea (ca în balada populară* Mioriţa*) sentimentului iubirii văzut ca un rit nupţial, premergător contopirii cu natura, morţii înţelese ca un somn vegetal.*

Alexandru PIRU, în Poezia românească contemporană*, vol. II, Editura* Eminescu*), 1975.*

Octombrie, noiembrie, decembrie *descoperea, o dată cu tema dragostei, sentimentalitatea tandră, senzualitatea, lenea somnoroasă a trupului, soarele, apa sărată a mării, vegetalele, adică un întreg univers concret, palpabil, absent mai înainte. Multe din aceste poeme, reluate acum, continuă să mi se pară nu numai frumoase, dar importante ca moment de răscruce în lirica Anei Blandiana. […] Se remarcă îndată nu numai densitatea materială a acestei lirici erotice, dar curgerea ei difuză, uleioasă. Imagini de paradis erotic, suave, lâncede şi strălucitoare, ca în*

icoanele lui Fra Angelico, ne întâmpină, de exemplu, în Din apă ieşeau trupuri albe de plopi*, una din cele mai frumoase din carte.*

Nicolae MANOLESCU, în revista România literară*, 1974.*

În ce priveşte nota morală, prezentă de la început la Ana Blandiana, ea se manifestă acum ca o nevoie a poetei de a se verifica prin contemplare de sine. Trăirea nu-i e suficientă (şi, de aceea, nu confesiunea ne cucereşte în poezia aceasta), ea trebuie dublată de privirea introspectivă, analitică, în stare să prindă trecerea fiinţei, timpul ei curgător şi ucigaş. În această răsfrângere lucidă stă înţelesul adânc. [...] Pe Ana Blandiana gravitatea o prinde mai bine decât jocul; ea este acasă în ceremonial şi chiar în mica solemnitate decât în familiaritate şi comun; cerebralitatea liricii ei cultivă cu mai mult noroc seriosul decât umoristicul sau ironicul. Şi totuşi! Voi încheia cu o poezie (prin care trece parcă o subţire umbră a lui Emil Botta), admirabilă tocmai în măsura în care valorifică liric jocul; de o stranie, inenarabilă tristeţe: Portret cu cireşe la urechi *[...]. Niciodată, poate, n-a fost Ana Blandiana mai suav şi sfâşietor melancolică decât în această plângere infantilă de Ofelie.*

Nicolae MANOLESCU, în revista România literară*, 1981.*

Cu o metaforă care plăcea şi lui Malherbe şi lui Paul Valéry, se poate spune că în timp ce proza merge*, poezia* dansează*. Proza are un capăt, merge spre o ţintă, descrie, reprezintă, comunică o idee, poezia este un balet de cuvinte, o aventură a limbajului, o experienţă ce se are pe sine scop şi capăt. Dansul cuvintelor comunică, totuşi, ceva unic şi esenţial despre fiinţa care, zice Sartre, se ridică în faţa noastră „ca un turn de linişte". Mi-a venit în minte această metaforă recitind poezia Anei Blandiana, de la* Persoana întâia plural *(1964), cartea de debut, până la poemele din* Stea de pradă *(1985). Poezia ei, cu adevărat, dansează, are forţă şi graţie (o graţie a ideilor în primul rând), caută, mai ales, la început, materiile sonore şi transparente, şi lasă impresia unui joc superior al spiritului. [...]*

Culoarea favorită a Blandianei este „albul fără margini", iar dintre calităţile materiei cea dintâi este frăgezimea. Dăm în poemele ei peste o veritabilă reverie a fragedului. De la înger la vierme, obiectele poetice ating în momentele lor de graţie sublimul frăgezimii: „îngeri umili şi fragezi", „stâlp fraged", „fragede moaşte", „fragedul vierme", „frageda moarte", „frageda formă a crengilor ude". După fraged vine umbra.

Lucrurile tind să se dematerializeze pe măsură ce pătrund în acest spaţiu de sublimităţi corupte care este poezia. Starea lor ultimă e starea de umbră: „Umbră de buburuză/ urcând chinuitor/ o umbră de iarbă“. Am lăsat în urmă adormirea şi somnul spre care tind toate lucrurile din poezia Blandianei. Soarele, îngerii, norii, poamele, zeul bătrân, viermele, pământul — toate trăiesc într-un regim hipnotic şi tânjesc spre starea de adormire: „crucea cuprinsă de somn“, „pământ apus în somn“, Avram Iancu e „învinsul crai al adormirii noastre“, „pământul nostru pustiit de somn“, „roi somnoros de albine“, norii care „adorm pe ceruri“, „ritmul somnatic de undă“ etc. ... O treaptă spre adormire este picotirea şi un echivalent al somnului în lumea cosmică este picurarea: „soarele picotitor“, „văzduhul cum picură înspre amiază“, turme de picotitori miei trec prin câmpiile poemului şi pe cer stă imobil un „soare picotitor“... Sensul acestei adormiri, picotiri generale este curgerea, trecerea lentă a fragedului hotar, imaginată de Ana Blandiana ca o transhumanţă sfântă („şi-n transhumanţa sfântă să curgem împreună“), ca o pregătire înceată de moarte (marea trecere).

Primind această viziune gravă, poezia Blandianei nu renunţă la o anumită dorinţă de seducţie. Ea nu se hotărăşte să părăsească valea care desparte tărâmurile şi nu-şi refuză, vorbind de moarte, o anumită graţie a jocului. Poemele sale sunt trăite în materii pure, graţioase şi fragile ca nişte balerine pe o scenă vastă. Este greu să determini temele acestei poezii şi să-i analizezi ideile care au, uneori, o bătaie foarte lungă şi răzbat în alte planuri. Vagul simbolist şi neliniştea modernă, starea de reverie şi conştiinţa unei teribile complicităţi a lucrurilor în univers se unesc şi se aproximează în aceste meditaţii lirice delicate şi grave. Nu-i o poezie de cunoaştere în sensul vechi al conceptului, deşi cunoaşterea constituie o temă de care Blandiana se apropie des. Cunoaşterea se organizează în acest caz ca o arhitectură de întrebări. [...]

De la romantici încoace, toţi marii poeţi au dat asemenea imagini ale sfârşitului şi au sugerat dimensiunea metafizică a fiinţei. Arghezi şi Blaga au impus, în această privinţă, două modele lirice. Blandiana traduce în felul ei această temă copleşitoare, o implicare, întâi, discretă a subiectivităţii, o imprecizie, apoi, calculată a obiectului şi mai multe straturi de aluzii şi umbre care lasă întredeschisă înţelegerea simbolului grav. Poema devine, în cele din urmă, o mică fabulă din care a fost eliminată morala de la urmă. Morala şi-o imaginează singur cititorul nevoit, astfel, să ciocănească de mai multe ori pereţii versurilor şi să descopere miezul unor propoziţii îndoielnice. [...]

Trebuie să ne schimbăm impresia pe care am avut-o până acum despre poezia Anei Blandiana. Caligrafia impresionistă, senzorială de început a evoluat spre o poezie cu implicaţii metafizice. O poezie din ce în ce mai mult (îi folosesc o imagine) gravidă de idei. Dansul nu este numai un joc. Este şi o gândire a jocului.

Eugen SIMION, în vol. Scriitorii români de azi, *Editura* Cartea Românească, *1974.*

Ca orice poet autentic, cu o sensibilitate şi un talent matur constituit, scriitoarea şi-a alcătuit o lume coerentă, pe care şi-o consolidează de la o carte la alta, fără repetiţii inutile şi fără reveniri monotone, pentru că, trăindu-şi viziunile cu sinceritate, ştie să le îmbrace în frumuseţi lirice mereu noi. Poemele în proză care formează Cele patru anotimpuri *ne lasă acum să constatăm mai limpede ceea ce austeritatea (chiar dacă uneori incandescentă de sensibilitate) a versurilor nu permitea să se distingă. Structura acestei poete este cea a unui romantic atât de vulnerat de ce simte ca degradare şi impuritate în intrarea în fapt, adică în fluxul, în marea trecere a vremii, încât îşi trăieşte ca mai autentice nostalgiile spre puritatea originară, spre amintirile, cu sau fără legături de anecdotă cu propria biografie, spre trăirile lăuntrice. S-a vorbit despre neîncrederea poetei în capacitatea cuvintelor — ale sale proprii, ale altora — de a spune adevărul fiinţei, şi, mai mult decât o neîncredere în literatură, este fireşte vorba de neîncrederea oricărui scriitor de structură romantică în ce poate da trup pieritor viziunilor şi adevărurilor pe care le trăieşte în sine însuşi. (Paradoxul dintotdeauna al literaturii, care nu se poate crea şi exprima altfel decât prin ceea ce bănuieşte a fi impropriu vieţii adevărate.) Şi fascinaţia pe care o exercită poezia scriitoarei constă, de fapt, tocmai în mărturisirea acestei drame în victoria — amară, ca orice depăşire a unei drame proprii — asupra ei. În poezie, prin epurarea liniilor melodice ale discursului, prin economia imaginilor şi prin controlul lucid asupra simţămintelor, drama se joacă precum pe scena clasică. Interesant este însă că, în textele în proză, ea apare mai liric exprimată, mai aproape de sensibilitatea romantică. Fără a folosi în nici un fel o proză „poetică“ — dimpotrivă, urmărind toată vremea menţinerea unei fraze detaşate, precise, pure de emotivitate şi excese declarative — povestitoarea acestor texte încarcă totul într-o aură mai aproape de poezie decât s-ar părea că se constituie în jurul poemelor sale propriu-zise.*

Fireşte, nu e adevărat. Pentru că nu există nici un risc ca poemele Anei Blandiana să pară vreodată prozaice. Ele exprimă, cu egală putere poetică,

exact ceea ce trebuie să exprime poezia în înţelesul superior al cuvântului. Şi, de fapt, luminează poemele în proză care, la rândul lor, dau culoare mai intens romantică versurilor.

Mircea IVĂNESCU, în revista Transilvania*, 1977.*

Motivul somnului *şi al dorinţei de* repaos*, cu vechi rădăcini în poezia românească, de la Eminescu la Blaga şi mai departe, îşi leapădă crusta de temă literară, se îmbogăţeşte cu o varietate de sensuri, adesea divergente, îşi regenerează substraturile şi redobândeşte o nouă, surprinzătoare prospeţime la Ana Blandiana. Numeroase titluri alese din ultimul ei volum pot figura în orice antologie a acestei teme atât de fertile pentru meditaţia lirică de totdeauna. Din perspectiva ei, polaritatea viaţă-moarte, terestru-spiritual capătă un relief memorabil. Particularitatea acestei rostiri este că într-o formă echilibrat melodioasă, calm elegiacă, de felul unui blând şi inofensiv murmur abia dacă muzical, spune lucruri deloc temperate, neliniştitoare, dureroase. Materialitatea percepţiilor directe se filtrează în sunete de o mare puritate. Înăbuşirea conţinutului dramatic într-o formulare dulce somnolentă este de un neaşteptat efect. Conţinutul se conservă mai bine decât într-o formă agitată, aparent mai potrivită. Densitatea unor straturi reflexive, ale lăuntricului, şi elevaţia, densitatea topită în elevaţia remarcabilă a tonului, merg foarte bine împreună şi din bizara lor încrucişare se naşte originalitatea necăutată, absolut firească şi* curgătoare *a acestor versuri capabile să întrerupă o clipă, clipa de poezie, inerţia sufletului.*

Lucian RAICU, în revista România Literară, 1977.

Poezia poate să propună enigme, poate să pună întrebări, dar, de obicei şi din cele mai vechi timpuri, nu propune soluţii şi nu dezleagă probleme. Misterul, surpriza, neprevăzutul sunt prielnice producerii fiorului poetic.

În această ordine de idei, şi iarăşi spre folosul poeziei sale, Ana Blandiana evită, în general, încercările de simbolizare (primejdioase de obicei pentru valoarea poetică) şi lasă lucrurile să-şi continue şi în poezie mersul lor firesc, ascuns uneori, enigmatic, dar niciodată forţat cu scopul de-a demonstra ceva, şi fără alt imbold decât acela al gândirii poetice care află corelaţii în adâncime şi înalţă în poezie, fără să le înfrumuseţeze artificial, cele mai simple şi mai fireşti lucruri. [...]

Poezia Anei Blandiana inspiră simpatie şi încredere. Te îndeamnă s-o recitești şi trece cu succes deplin proba recitirii. Observ de asemenea cu

mulţumire că ea nu se supune influenţelor vreunei mode literare. De aici şi absenţa oricărei poze. Cei mai buni poeţi din toate timpurile au simţit nevoia să se ferească de asemenea tentaţii şi în acest chip au rămas credincioşi lor înşile şi poeziei adevărate. Este o calitate pe care, pe lângă cele pomenite deja, poezia Anei Blandiana o are din belşug şi care îi asigură şi mai bine trăinicia.

Al. PHILIPPIDE, prefaţă *la volumul* Ana Blandiana*,* Cele mai frumoase poezii*, 1978.*

Versurile [...] Anei Blandiana sunt frumoase *— în accepţia veche, prebaudelairiană a cuvântului — cu un curaj care ne uimeşte. Atâţia poeţi mari de azi evită această însuşire* demodată *ca pe o insulă a lui Circe sau o parodiază mânaţi de un fel de demon al persiflării şi iată că o autoare sfioasă, mereu mirată, întruchipând vulnerabilitatea însăşi, o înfruntă, făcându-ne să simţim că ni se taie respiraţia, ca şi cum am urmări mersul unui echilibrist pe sârmă la o mare înălţime. Poezia Anei Blandiana respiră un fel de demnitate, de puritate morală care, în cazul său, se transformă într-o categorie estetică. Sentimentul trecerii ireversibile a timpului — atât de intens trăit în acest ultim volum — se manifestă, de pildă, nu prin grimase groteşti, ca la atâţia alţi poeţi ai contradictoriului secol 20, ci printr-o expresie senină, de o bunătate fără margini, poeta ţinând ca extincţia însăşi să semene cu o aşezare de tâmplă lângă tâmplă, cu o iertare din inimă a întregii lumi.*

Alex. ŞTEFĂNESCU, în SLAST, 1977.

Este adevărat că în unele dintre poemele sale moralitatea imaculată, dusă până la un fel de sfinţenie, inundă poezia într-o lumină de basm şi o face lipsită de dramatism, idilică, minoră. Însă în cele mai multe cazuri, în cupa de ambrozie există dizolvată şi o picătură de otravă, care dă tărie băuturii lirice. Cu aerul ei de fiinţă angelică, dornică să nu tulbure pe nimeni, poeta este, de fapt, foarte tulburătoare. Retorica sfielii constituie, în fond, tot o retorică, o artă a persuasiunii. [...] Cea mai bună dovadă că în poezia Anei Blandiana există şi puţină „vinovăţie" o constituie ideile. Aproape fiecare poem este rezultatul unei meditaţii, al unei încercări de a privi în alt fel *realitatea înconjurătoare.*

Alex. ŞTEFĂNESCU, în SLAST, 1981.

O constatare preliminară poate fi aceea că fiecare carte semnată de Ana Blandiana îşi are individualitatea proprie. Poeta nu-şi strânge versurile în volume oricând şi indiferent cum: bucăţile asamblate într-o culegere aderă la un acelaşi timbru sufletesc fundamental, pivotează în jurul unui motiv sau unui sens orientativ centrant.

Dumitru MICU, în revista România Literară*, 1978.*

Cu Octombrie, noiembrie, decembrie*, Ana Blandiana ancorează în mitologic, mai propriu spus îşi mitologizează meditaţia lirică, îşi proiectează în mit aventura pe tărâmul creaţiei, aventură orientată de o continuă şi implicită meditaţie asupra fenomenologiei actului creator. Piesele ce compun volumul se integrează, prin convergenţa semnificaţiilor, într-o viziune totalizantă, întocmesc, de fapt, un singur poem, în care este celebrat miracolul naşterii* Poemului. *[...] Această culegere preludiază* Somnul din somn*, volum în care poeticul nu tinde să se realizeze — sau să provoace o impresie că s-ar realiza — în afara artisticului, că s-ar comunica în starea genuină. Avem aici o poezie de rafinament, generată de fineţea sugestiei, de efectele de ton şi culoare, de accentul insolit al emoţiei, de imprevizibilul nuanţei, de inefabilul pictural, de magia verbală. Resorturile lirismului sunt declanşate de vibraţia senzaţiei fine, a senzaţiei intelectualizate, care, transmiţând palpitul vieţii elementare, sugerează implicit mişcările cosmice la care participă fărâma de existenţă imobilizată în imagine. Propensiunii spre reflexivitate din precedentele volume i s-a substituit, în* Somnul din somn*, o tehnică specială a selectării detaliului percutant şi a filtrării lui prin senzaţia conştientizată, o artă* sui-generis *a înălţării cu mijloace pur lirice a reprezentărilor sensibile la idee. Privelişti de toate zilele dobândesc prin transfigurarea artistică proprietăţi incantatorii, copacii, fructele, frunzele, păsările răspândesc irizări de tărâm fantastic. În imaginaţia Anei Blandiana viaţa este vis: vis într-un alt vis, visat la rândul lui de către cineva care e visat de către un altul, şi el visat — şi tot astfel, la infinit. De aici şi titlul:* Somnul din somn. *Prin absolutizare, poeta construieşte viziunea unui univers himeric, aflat într-un stadiu precreatural, existent doar ca pură posibilitate, ca nălucire difuză. Totul, în acest spaţiu al increatului, e doar o părere, iluzie, proiecţie a fantasmelor spiritului celui ce „mă visează“.*

Dumitru MICU, în revista România Literară*, 1982.*

Ce frapează în poezia mai nouă a Anei Blandiana este, în planul sensului poetic, al fondului principal de sentimente şi idei, al stării lirice deci, tendinţa de adâncire în metafizic, de revizuire a condiţiei psihologice în numele unei conştiinţe a frustrării şi al orgoliului nelimitării, iar, în planul semnului poetic, al expresivităţii, o anume uscăciune a dicţiunii, decolorarea stilistică prin migraţiunea imaginaţiei propriu-zis poetice spre discursul reflexiv care sacrifică deseori plasticitatea în favoarea subtilităţii. „Sunt ca o sământă-ngropată/ Care nu vrea să se facă/ Nici plantă, nici pământ“, spune poeta, şi acest refuz echivalent cu o indecizie poate fi socotit premisa afectivă a unui excurs reflexiv-liric cu multe variaţiuni pe o aceeaşi temă: gâlceava spiritului cu litera; iată şi variaţiunile, în simetrie semantică: suflet-trup, vis-realitate, entitate-nume; cele dintâi sunt cuprinse, exprimate sau condiţionate de celelalte, locuiesc în ele, dar sunt sau tind să fie mai mult ori dincolo de ele; sunt, oricum, de o altă esenţă. Nu e un lucru nou la Ana Blandiana frecventarea acestei teme cu rădăcini în antichitatea elină şi recuperată de toate marile poetici de după Renaştere, dar în nici una din cărţile anterioare ale poetei nu era atât de insistentă ca acum, în Ochiul de greier*, preocuparea de exprimare în poezie a inconfortabilei tensiuni între spirit şi literă. [...] Toate acestea sunt consecinţele, tulburi şi neliniştite în fond, limpezi şi calme în expresie ale insistenţei reflexive asupra fatalei scindări ontologice, asupra inadecvării treptate şi dureroase a „literei“ la „spirit“, a „trupului“ la „suflet“, a „realităţii“ la „vis“, în fine a „numelui“ la ceea ce numeşte; conştiinţa limitei înseamnă aici recunoaşterea naturii neînduplecate a „literei“; în contrapunct, un sentiment paradoxal: încrederea în „literă“ tocmai pentru că, neînduplecată fiind, lasă „spiritului“ iluzia unei revanşe în timp, în sensul în care îngheţarea este şi moarte, şi amânare a morţii. O astfel de amânare prin îngheţ este poezia.*

Laurenţiu ULICI, în revista Contemporanul*, 1981.*

Cu cât poezia Anei Blandiana se clasicizează ca ţinută şi expresie (până la eminescianizare uneori), cu atât ea îşi scoate mai la suprafaţă sursele de nelinişte, de alarmă, de panică. Un mod securizant de a scrie, ordonat, geometric, în care cuvintele: „Rotunde suprafeţi de sunet/ Zimţate-n jur de înţeles“ sunt monede temeinic bătute, transmite aici un ascuţit sentiment de insecuritate. „Cu viziera zâmbetului/ Coborâtă etanş peste faţă“ poeta emite un „ţipăt continuu“. Cele două aspecte, „de formă“ şi „de conţinut“, ale acestei opere lirice: tendinţa spre concentrarea clasică şi

ştiinţa de a cristaliza un fel de suferinţă difuză, neînţeleasă, se conjugă în utopia unui poem monovocalic. [...]

*Ana Blandiana creează o lume miraculoasă, strălucitoare [...]. La prima vedere am putea spune că lumea evocată de poetă este cea mai bună dintre lumi. Nu e însă aşa, pentru că o angoasă discretă, dar mereu perceptibilă, înfiorează fiecare atom din acest univers zugrăvit în alb tragic (culoarea poeziei Anei Blandiana). Această angoasă e de natură filosofică (poeta scrie cu marile cărţi ale culturii în faţă, cu Platon în primul rând) şi ea provine din conştiinţa scindării existentului, a dedublării fiinţei. Ecranul poeziei Anei Blandiana e în volumul de faţă (*Ochiul de greier, *n. e.) memoria trecutului fabulos, mitic, al unei alte stări, de plenitudine, memoria oului primordial evocat într-o splendidă cosmogonie spusă ca o romanţă. [...] Teama, neliniştea exprimă aici nostalgia originilor mitice, de care ne amintim prin reminiscenţe şi la care, poate, cândva, ne vom întoarce:* „Cine-a greşit şi până când?“ *(s. n.) se întreabă poeta, nădăjduind că în alţi timpi se va naşte un nou „ou perfect plutind pe ape“. Până atunci însă trebuie să ne supunem celui care „a greşit“. Părţile care rezultă din scindare se dedublează la rândul lor. E ceva ce explică sentimentul de* incertitudine *propriu acestui univers poetic în care lucrurile au când o faţă, când alta, opusă celei dintâi. Pământul e un eden, dar unul bolnav. [...] Ana Blandiana încearcă însă să corecteze ceea ce s-a „greşit“, eroarea tragică a înjumătăţirii şi fragmentării unităţii primordiale („oul perfect, tăiat în două“) experimentând pe cont propriu noi feluri de a muri, dar şi de a se naşte şi de a trăi. Profesori îi sunt în această privinţă mai ales frunzele, plantele, pomii. Se poate vorbi în acest sens de un „model vegetal“ în poezia de azi a Anei Blandiana.*

Valeriu CRISTEA, în revista România Literară*, 1981.*

Aproape cu fiecare poezie, în Stea de pradă*, poeta impune sentimentul ancorării în esenţial. Prin drastice comprimări, prin filtrări repetate, prin densificări de sugestii ea creează un spaţiu auster şi de tensionate trăiri, un spaţiu în care Poezia nu mai este „cântec“, ci „ţipăt“: „O virgulă, câteva pietricele,/ Puţină zăpadă,/ Un fir subţire de soare./ Mai multe case şi crengi—/ Ce recuzită modestă/Pentru declanşarea ţipătului!/ Ţipătul / Încercând să se-agaţe cu unghiile / Şi lunecând mereu înapoi / Pe pereţii de sticlă, /Încercând să urce / Rupt în bucăţi / Clădite una peste alta./ Echilibru nesigur./ Până la dinţii / Încleştaţi cu sălbăticie / În tăcerea fără sfârşit.“*

Concizie, directitate, transparenţă, încredere în eficienţa poetică a „recuzitei modeste“, acestea sunt elementele de atitudine literară care structurează, stilistic vorbind, volumul de acum, Stea de pradă*. Dar ele nu apar abia azi la Ana Blandiana. Încă în 1973 Ion Pop, în* Poezia unei generaţii*, remarca la ea un spaţiu aproape epurat de metafore, părându-i-se că „unicul demers e acela de a vida o scenă, pentru ca în spaţiul creat „mesajul“ să poată suna nestingherit“. Mai trebuie spus că tendinţa semnalată de Ion Pop azi s-a accentuat, şi că ea a fost însoţită, pe parcurs, de activarea tot mai pronunţată a fondului dramatic al acestei poezii, a resurselor ei de nelinişte şi încordare. La începuturi acestea erau, în poezia Anei Blandiana, realităţi mai mult bănuite, latente.*

Ne apare acum încă mai limpede că laconismul, atât de severele compactări de materie lirică, eliminări şi contrageri sunt la Blandiana reflexe ale unei determinări interioare: acea nedomolită sete de recluziune, de retragere, de închidere în sine, resimţită, în Stea de pradă*, ca un impuls căruia nimic nu i se poate opune. Să nu se vadă aici un refuz al realului, al concretului vieţii, fiindcă nu este, ci o căutare dramatică, de o stăpânită fervoare, a identităţii esenţiale, a sinelui profund. Către “o fugă în tine însuţi cât mai adânc, / De afară, din calendar“, îndeamnă, şi se îndeamnă, poeta: „O fugă fără oprire, /Mereu înlăuntru“. Act de „închidere“ care însă taie un drum, desface o necesară cale spre tăinuitele sedii ale omenescului din adâncuri.*

Gabriel DIMISIANU, în revista Romania literară*, 1986.*

[...] dacă lucrurile ar sta doar astfel, în frumuseţe, eufonie, solaritate de freamăt pur, numai în alinturi, candori şi plinătăţi, totul ar deveni nu atât monoton, cât fals. Adevărul este că, răzuind strat după strat palimpsestul, vom putea citi textul originar ca pe o monografie a neliniştii (nu Angst, ci inquietude). „Mi s-a spus să te caut,/ Nu să te găsesc“, sună un final de poem al Anei Blandiana, iar Sensul (altfel, adică barbian, spus, drumul „după melci“) nu se lasă prins decât atât cât să scape. „Jos, în vraful de foi ude“, „zidul de var“ nu învie decât pentru a se pierde din nou, dar pentru „ungherul adânc“ al gândului, abia „mormântul de foi“ şi cornul fărâmat transformă cântecul (simplu) în descântec. Sub „înzăuatul argint“ din cuvintele Anei Blandiana se ascunde adeseori, fragil dar ameţitor, semnul de întrebare, dincolo de faldurile catifelate palpită neliniştea, incertitudinea, şi ceea ce primează este tocmai voinţa de exorcizare, sau, mai degrabă, de estetizare a acestora.[...]

Şi dacă pentru Ana Blandiana poezia este, cum însăşi afirmă,o „înaintare logică din cuvânt în cuvânt, până într-un loc în care sensul se deschide deodată neaşteptat deasupra golului“, înaintare al cărei sens este „această realizare a golului de dedesubt, această emoţie bruscă în faţa hotarului asumat, această oprire, mai revelatoare decât continuarea inconştientă a drumului pe deasupra prăpastiei“ — atunci proza reprezintă tocmai înaintarea conştientă *a drumului, preferând întotdeauna miraculosului „întrebările fără răspuns din care (acesta) se naşte în cele din urmă“.*

Dan. C. MIHĂILESCU, revista Ateneu, *1987.*

Gestul de-a scrie constituie pentru Ana Blandiana un act existenţial definitoriu, un destin la care a fost „condamnată“ dar pe care şi l-a asumat, o formulă de echilibru „între perfecta, precara materie şi spiritul fragil, de neînvins“, statutul ei ontologic, o modalitate catexochen *a ceea ce poeta înţelege prin o înflorire a verbului* a fi“*, o armă eficace de o exagerată simplitate a unei conştiinţe „neliniştită de fragilitatea libertăţii sale“ opunându-se cu obstinată demnitate ofensivei devoratoare şi mutilantă a tehnolatriei, reificării, a ipostazelor lui* a avea *(„orice posesie e o dependenţă“). Se întâmplă uneori ca o scriitură augustă să disimuleze o pernicioasă inconştienţă existenţială. Dar fumisteria stilistică nu poate dura la infinit, până la urmă îşi deconspiră ipostaza de sordidă incurie etică. La Ana Blandiana scriitura nu e, dimpotrivă, decât expresia „publică“ a unei intimităţi genuine, de o distincţie şi integritate morală „sans reproche“. Ana Blandiana nu experimentează, nu mimează scriituri, ci stilul o reprezintă, ţâşneşte spontan, dar egal cu sine, fără note disonante, din adâncul unui suflet „setos de durată şi amintire“, ca unicul sens care i-a fost oferit sub soare.*

Radu ENESCU, revista Familia*, 1988.*

Ultimul volum al Anei Blandiana, Arhitectura valurilor*, oferă un exemplu de radicalizare morală în limitele unei formule lirice bine cunoscute, inconfundabile. Poeta, torturată de imaginea unei realităţi degradate, este acum o conştiinţă invulnerabilă, mizând — se pare — totul pe cartea curajului. Faptul este echivalent cu un nou pact, desigur tensionat, cu realul. Mulţi se întreabă dacă lirica sa are de câştigat sau de pierdut de aici. Deşi datate (cf. prefaţa), poemele acestea nu ni se par conjuncturale. Au mai degrabă semnificaţia unui nou început, a unei adevărate resurecţii,*

fără să anuleze — cred — nimic din ce a scris înainte poeta. Introduc doar, mai pregnant, dimensiunea etică în ecuaţia lirică. Vindecă de gratuitate.

Privind mai în urmă, poezia Anei Blandiana dă expresie, cu graţie şi naturaleţe, unei confesiuni impregnată acut de sentimentul vinovăţiei. Poeta îşi transcrie propriile experienţe şi revelaţii într-un limbaj rafinat, de o stranie somnolenţă impresională, ca la Blaga, dar printr-o trăire intens personală, delicată şi în acelaşi timp concretă a lumii. Incertitudinile interioare îşi află corespondentul poetic în incertitudinile exterioare, iar zbuciumul graţios al fiinţei — mai târziu — în inconfortul ideii şi al metaforei esenţializată până la abstract. Înfrăţită cu tot universul, cu toate lucrurile, poeta le învăluie într-un sentiment de milă compătimitoare. Bucuria o împarte cu alţii, dar suferinţa o adună toată în sine. Nu refuză inefabilul şi nici ritmul ceremonios, aproape solemn; în schimb, detestă retorica şi literaturizarea excesivă a realului. Tendinţa reflexivă din unele poeme, evidenţiind un substrat de emoţii pure, de o suavitate uşor cochetă, conferă mai multă incisivitate discursului, sub aparenţa pierderii de viziune şi a desubstanţializării materiei verbale. Este, de fapt, trecerea de la detaliu la esenţial, de la senzualitate la asceză, de la concretul imagistic la constructe lirice puţin mai complicate, ca visul din vis ori „somnul din somn".

Cornel MORARU, în revista Vatra, *1990.*

E greu să scrii despre acest volum arestat o bună bucată de vreme fără să te opreşti asupra fenomenului Blandiana. *Fără să iei în considerare starea de excepţie pe care o reprezintă, în literatura de azi, această poetă.*

Anii '60, care ne-au obişnuit cu cultul scriitorului, au transformat în vedete o seamă de autori. În sensul frumos al cuvântului, vedete au fost şi Nichita Stănescu şi Ilie Constantin şi Cezar Baltag şi Ion Alexandru şi Ion Gheorghe şi Adrian Păunescu. Ideea de talent se lega de ideea de har, iar harul rămânea, chiar şi în anii dictaturii, apanajul celor aleşi. Noul val *nu întrunea doar simpatiile cititorilor, ci ale tuturor acelora care sperau că aceste voci vor rosti adevărurile unui popor. Blandiana se numără între aceştia şi, cu toate contestaţiile, popularitatea ei, mereu urcătoare, s-a hrănit cu prisosinţă tocmai din credinţa în poezie. Din credinţa că el, poetul, e un ales.*

Prea multe dintre vedetele anilor şaizeci au intrat în maturitatea aducătoare de ranguri şi poziţii sociale, abandonând tocmai această idee: că el, poetul, e deasupra întâmplărilor zilnice ale puterii. Că el e deasupra tranzacţiilor cu puterea. Ana Blandiana a refuzat mereu onoarea administrativă. După revoluţie, nu şi-a valorificat extraordinara popularitate.

Dimpotrivă, n-a vrut să adauge vreun titlu titlului de poet. A rămas consecventă ideii morale pe care o reprezintă.

Fiecare scriitor al anilor şaizeci s-a specializat, cu timpul, într-un limbaj dublu. Dar nici un scriitor al acestei generaţii nu a dat acestui limbaj autoritatea pe care i-a dat-o Ana Blandiana. Nici un scriitor nu a invitat, cu atâta consecvenţă, la o lectură subversivă.

Cornel UNGUREANU, în revista Orizont, 1990.

Reflecţia asupra propriei condiţii consună cu întoarcerea, iniţiatică şi problematică, asupra aventurii scripturale, asupra modului în care cuvântul îşi asumă sensul, iar textul izbuteşte să-şi înfrângă limitele şi inhibiţiile pentru a trasa chipul lumii, figura unei existenţe polimorfe. Departe de a zăbovi în extazul rostirii*, poeta resimte „cerneala“ ca însemn malefic, ca vină, în măsura în care ea e incapabilă să transcrie subteranele sufletului, subtextul realului, oprindu-se la „text“, la simplele aparenţe. Nu cuvântul este, în viziunea poetei, cel căutat, mai degrabă reflexul metafizic al acestuia, umbra lui de taină şi de înfiorare, de sugestie şi agonie graţios ritualizată („Eu/ Nu cânt frunza/ Cânt numai frageda moarte/Pe care-o ascunde/ Ca pe-o ţară îmbătătoare/ Şi fără sfârşit/ În care cine pătrunde/ Uită să se mai întoarcă şi moare/Ca să poată merge mereu/Mai departe/ Şi mai fericit/ Plantele doar,/Pentru că nu sunt în stare să povestească/ Ce văd,/ Sunt lăsate să se întoarcă mereu/ Din ţara aceea copilărească/ De care/ Un misterios prăpăd/ Ne desparte/ În van,/ Eu/ Nu cânt frunza/ Cânt numai frageda moarte/ În care/ Visează o dată pe an“ —* Eu nu cânt frunza*, sau: „N-am alergat niciodată după cuvinte,/ Tot ce-am căutat/ Au fost umbrele lor/ Lungi, argintii,/ Târâte de soare prin iarbă,/ Împinse de lună pe mare;/Nu am vânat niciodată/ Decât umbrele vorbelor —/ O foarte iscusită vânătoare/Învăţată de la bătrâni/ Care ştiu/ Că din cuvânt/ Nimic nu e mai de preţ/ Decât umbra/ Şi nu mai au umbră/ Cuvintele care şi-au vândut sufletul“ —* Vânătoare*).*

Între elanul vizionar ori percepţia sentimentală şi tonusul livresc se sapă astfel un hiatus pe care versurile Anei Blandiana caută să-l estompeze, fie şi doar prin preluarea propriului text ca pretext al scriiturii sale, prin vizualitatea intensă a imaginilor scripturalităţii, prin autoreflexivitate şi autoreferenţialitate, cu alte cuvinte. Un soi de abulie, de dezabuzare intervine aici, într-un poem ca Oh, trupul tău*, unde scriptura adoptă toate semnele unei trăiri deceptive, iar „cerneala“ are conotaţii aproape infernale, ea opacizând perceperea fiinţei iubite, instaurând o intolera-*

*bilă distanţă spaţio-temporală şi dovedindu-se un soi de scriitură îndrăgostită „arebours“. Cerneala — asimilată „*vânătului noroi*“ — atrage după sine imagini ale hăului, ale neantului în care fiinţa se afundă, ca într-un coşmar alcătuit dintr-o arhitectură infernală, animat de reprezentări cvasiteratologice, chiar dacă având toate datele himericului imponderabil şi translucid: „Oh, trupul tău îl văd printre cerneală,/ Cerneală-nnămolindu-se şi-n somn/ Ca o sudoare acră, animală./ Vreau să te-ajung/ Şi degetele-mi lunecă,/ Nu te mai văd,/ Abia te-aud/ Spune-mi, mai spune-mi/ Că la fel se-ntunecă/ Vârtejul în care m-afund./ Te chem/ Dar violent ca dintr-o rană,/ Cerneala izvorăşte între noi/ Mă mai primeşti în vânătul noroi? Mai vii/ peste câmpii albastre,// Mări pustii,/ Înlăcrimat şi mut/ Ca să îţi pot întinde/ O gură tremurată spre sărut/ Cu buze-nvineţite de cuvinte“.*

Iulian BOLDEA, în Ana Blandiana*. Monografie. Editura* Aula*, 2000.*

Regăsim fireşte în aceste poeme aproape toate temele mai vechi ale Anei Blandiana, lucru care nu surprinde, căci, de-a lungul timpului, poeta a rămas cu consecvenţă fidelă unui registru stilistic şi unei arii tematice care se conturau, în coordonatele lor esenţiale, încă din primele sale volume. În cărţile ei mai noi, Ana Blandiana îşi aprofundează propriul univers, iar atunci când atinge câte un registru încă neexplorat o face cu o totală lipsă de ostentaţie. Astăzi poemele sale par să fi dobândit un plus de reflexivitate, elanurile vitaliste au dispărut, accentele patetice sunt repudiate, trăirea e interiorizată, filtrată de o mult mai acută conştiinţă introspectivă. Ele tind spre acea „austeritate“ pe care o evoca autoarea într-una din poetizările sale de început, iar peste patetismul de odinioară al Fedrei (pentru a parafraza până la capăt textul amintit) se suprapune acum tot mai mult litera severă a Port-Royal-ului.

Octavian SOVIANY, în revista Luceafărul*, 2000.*

Ochiul de greier *este, între altele, şi cartea în care Ana Blandiana încearcă să nu se mai „mire“ de singurătatea-i, ci s-o trăiască (liric, fireşte). Un volum al cărui dramatism e retras în subteran, dar în care drama dezicerii de sine, a imposibilităţii ei în fond, adaugă încă un cerc tragic acestei poezii. Fără a ajunge la o practică poetică a misterului, poemele au, totuşi, tensiunea şi înfiorarea contactului iminent cu acesta. În dialectica prefacerii de sine a poemului blandian, volumul de faţă reprezintă momentul negaţiei de sine — fireşte, în măsura în care un astfel de*

spectacol poate avea loc în cadrul unei evoluţii organice, quasiliniare. Mutaţiile din spaţiul poemului nu antrenează după sine şi o schimbare a poeticii, Ana Blandiana fiind unul dintre puţinii poeţi ai generaţiei sale care nu-şi schimbă formula lirică cu uşurinţa cu care se schimbă, după dispoziţie şi anotimp, garderoba.

Al. CISTELECAN, în revista Familia, *1981.*

Acest refuz al imaginarului de a se lăsa contaminat de angoasă şi de a cultiva flora anxioasă induce elegiilor o vocaţie luminescentă ce transcende instrucţia ideii ca atare. Nu atât „ideile“ sunt tonice în poezia Anei Blandiana (cu atât mai mult cu cât abstracţiile sunt cele care seamănă panica), cât senzualizarea lor imaginativă. Imaginarul poetei are o funciară repulsie faţă de orice dizarmonie, iar intrarea lui în ecuaţie e o garanţie imediată că poemul va rămâne în stare de graţie. Imaginarul e perna moale pe care tema dramatică, air-bag-ul *care o fereşte pe poetă de impact. În economia poemului, funcţia lui e cea de înger păzitor. Oricât s-ar strădui poeta să intre în infernul temelor tragice, el o trage înapoi în limbile armoniei.*

Al. CISTELECAN, în revista Cuvântul*, 2000.*

Mai importantă decât această lectură de semnalare a desenelor de suprafaţă a poeziei Anei Blandiana ar fi o alta care să asculte sunetul de avertizare al pânzelor freatice ale lirismului său. Socotesc că ei n-ar trebui să-i scape nota de resemnare luminos-tragică a conştiinţei poetei, care îşi poartă cu demnitate crisparea şi dezvoltarea unui fel de cunoaşteri definitive; o cunoaştere prin excelenţă poetică, pentru care vulnerabilitatea fiinţei umane — obsesie a gândirii lirice a Anei Blandiana —, mereu şi mereu dezvăluită, nu e prilej de lamentaţie sentimentală ci o paradoxală sursă de energie morală rodind în iluminare şi în triumf spiritual.

Ioan MOLDOVAN, în Familia*, 2000.*

Desigur, Ana Blandiana e azi cea mai cunoscută poetă din România. Celebritatea sa literară e însoţită şi argumentată de una de ordin cetăţenesc, asociere de astădată benefică, menită a spăla ruşinea bardului politizat, aflat la remorca propagandei totalitare, aşa cum s-a întrupat în numeroase, din nefericire, cazuri, de la Mihai Beniuc la Adrian Păunescu. Întrebarea care se pune (şi-o pune poeta însăşi) e dacă această reputaţie de excepţie ar putea fi sinonimă cu o supremă satisfacţie, cu „fericirea“. În

cazul în care marele public ar fi predispus la un răspuns afirmativ, Ana Blandiana se mărturiseşte, împotriva aparenţelor, apăsată de un renume în ţesătura căruia se profilează doar părelnic un destin literar-monden cu strălucire împlinit. Întrucât condiţia de persoană celebră presupune o alienare, o despărţire de sine măsurată prin abisul moral al nostalgiei.[...]

Însă lucrurile sunt departe de simplitatea unei scheme istorice ori etice, împrejurare conştientizată pe deplin de poetă — şi aici credem că rezidă un punct cu deosebire dureros al inadaptării sale. În faţa unor aberaţii ale realului, poezia se repliază, resorbindu-şi idealismele, transformându-le în propria-i substanţă iremediabil dramatică. Jocul intelectual şi sentimental pe trapezul civic cade în abisul deziluziilor, asupra cărora specificul liric poate referi cu acuitate. „Corabia cu poeţi“ e un simbol al împlinirii doar parţiale, adică al neîmplinirii: „Dar ce e nemurirea dacă nu/ Chiar această corabie de piatră,/ Aşteptând cu încăpăţânare ceva/ Ce nu se va întâmpla niciodată?“ [...]. Dizgraţia istoriei nu e decât un simptom al dizgraţiei statutului omenesc. Realizarea idealului aduce un miraj cu efect scurt („Şi eu însămi vedeam/ La lumina mea/ Până dincolo de orizont/ O lume mai frumoasă/ Decât bănuisem vreodată,/ O mulţime care luneca/ Lin în toate direcţiile,/ Ca pe patine sau ca pe un luciu de apă,/ Cântând fericită 'Să ne grăbim,/ Să ne grăbim,/ Până mai este lumină' — Peisaj*), căci soluţiile nu sunt decât relative („Pentru că nu există lumină/ Oricât de deplină/ Pe măsura beznei ce-a fost / Şi-o să vină“ —* Nu există răspuns*), iar comportamentul umanităţii oferă funeste deziluzii, părând a confirma gândul sumbru că, indiferent de context, „binele pur este ameninţător“: „Dovadă că omenirea/ Şi-a condamnat la moarte/ Nu atât criminalii/ Cât sfinţii“ (*Nord*). Elocvent este peisajul suav-macabru al îngerilor atârnând în crengi, aidoma unor fructe uscate sau al unor spânzuraţi, „Toţi cu hainele vestejite,/ Fibroase,/ Cu aripile încâlcite de vânturi,/ De mult nemaiîncercând să se desprindă/ Şi să cadă./ Ca şi cum ar şti/ Că mai sunt jos alte crengi, pe care se vestejesc/ Alţi îngeri“ (*Agăţaţi în crengi*). Să fie viziunea democratică doar o viziune transcendentă? Câinele şi copilul, gata să se hrănească din aceeaşi bucată de pâine, „Încolăciţi şi împăcaţi,/ Cu universul redus/ La bucata de pâine/ În care se mai văd/ Dinţii îngerului“ (*Piaţa Buzeşti*), precum o imagine a suferinţei eterne, dau impresia a înclina în favoarea visului irealizabil, indicând totodată caracterul absolut al inadaptării pe care poezia Anei Blandiana ne-o înfăţişează ca pe un stigmat.*

Gheorghe GRIGURCU, în România literară*, 2001.*